

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΤΟ ΣΤΡΑΤΟΔΙΚΕΙΟ

Ο Σ. Καράγιωργας απολογήθηκε στο Έκτακτο Στρατοδικείο Αθηνών στη δίκη της «Δημοκρατικής Άμυνας» στις 7-4-1970.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Κύριοι στρατοδίκαι, εύρίσκομαι σήμερον ενώπιόν σας ως κατηγορούμενος διότι διώκομαι από τήν δικτατορικήν κυβέρνησιν. Ὁ λόγος τῆς διώξεώς μου εἶναι ἀπλός ἀλλά οὐσιαστικός. Διώκομαι διότι ως πνευματικός ἄνθρωπος ἐθεώρησα ἐθνικόν καθήκον μου ν' ἀγωνισθῶ διά ν' ἀποκτήσῃ ἐκ νέου ὁ ἑλληνικός λαός τό δικαίωμα ν' ἀποφασίζῃ μόνος του καί ἐλευθέρως διά τήν μοῖραν του καί τά πεπρωμένα του.

Εἰς τήν ἀπολογίαν μου θά προσπαθῆσω νά ἀπαντήσω εἰς τά ἐξῆς τρία ἐρωτήματα: Πρῶτον, ἐκ τῶν πράξεων τάς ὁποίας μοῦ καταλογίζει τό κατηγορητήριον ποίας πράγματι ἔκαμα καί ποῖαι ἀποτελοῦν κατασκευάσματα τῶν προανακριτικῶν ἀρχῶν. Δεύτερο, ποῖα ἦσαν τά κίνητρα καί τά ἐλατήρια τῶν πράξεων εἰς τάς ὁποίας πράγματι προέβην καί τρίτον, κατά πόσον αἱ κατηγορίαι τάς ὁποίας ἀναφέρει τό κατηγορητήριον ὑπάρχονται εἰς τόν Α.Ν. 509.

Καί ἔρχομαι, κύριοι στρατοδίκαι, εἰς τό πρῶτον ἐρώτημα. Δέχομαι ὅτι ἐβοήθησα τόν Σημίτην εἰς τήν τοποθέτησιν κροτίδος εἰς τό πρατήριο ESSO-PAPAS Κηφισίας. Σκοπός μου ἦτο ἡ ἐκδήλωσις ἐντόνου διαμαρτυρίας, τόσον ἀπό ἐμέ ὅσον καί ἀπό τήν ὀργάνωσιν εἰς τήν ὁποίαν ἀνήκω, ἐναντίον τῆς δικτατορικῆς κυβερνήσεως, ἡ ὁποία διά βιαίων μέσων κατέλυσεν τό δημοκρατικόν πολίτευμα τῆς χώρας καί ἐναντίον τῶν παραγόντων, ὅπως ὁ Τόμ Πάπας, οἱ ὁποῖοι στηρίζουν τήν δικτατορικήν κυβέρνησιν εἰς τήν ἐξουσίαν. Δέχομαι, ἐπίσης ὅτι παρέλαβα ἀπό τόν Κωνσταντῖνον Σημίτην δεκατρεῖς κροτίδας. Τάς παρέλαβα ὄχι πρὸς τοποθέτησιν, ὡς λέγει τό κατηγορητήριον, ἀλλά πρὸς φύλαξιν. Αἱ κροτίδες αὗται θά ἐχρησιμοποιουῖντο ἐπίσης ὡς μέσον διαμαρτυρίας κατά τῆς δικτατορικῆς κυβερνήσεως. Δέχομαι, τέλος, ὅτι παρέλαβα, ἐγκατέστησα καί ἐχρησιμοποίησα πολύγραφον πρὸς ἐκτύπωσιν προκηρύξεων. Τοῦτο ἔπραξα πρὸς πληροφόρη-

σιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς τό σκότος λόγῳ ἐπιβολῆς αὐστηρᾶς λογοκρισίας.

Ἐκτός τῶν ἀνωτέρω πράξεων, τάς ὁποίας δέχομαι, τόσον τό κατηγορητήριον ὅσον καί αἱ καταθέσεις μου ἀναφέρουν ὅτι ἠγήθην ὁμάδος δυναμιτιστῶν, ὅτι συμμετέσχον εἰς συζητήσεις πρός ἀνασύστασιν τῆς διοικήσεως ἐπιτροπῆς τῆς Δημοκρατικῆς Ἀμύνης, κατά τάς ὁποίας μάλιστα ὁ Χαρ. Πρωτοπαπᾶς μου εἶπεν ὅτι διατηρεῖ ἀντιστασιακὴν ὁμάδα, ὅτι τόν Ἀπρίλιον τοῦ 1969 παρέλαβα τρεῖς κροτίδας ἀπό Κουβελάκη καί Σταράκη καί, τέλος, ὅτι ἔφερα εἰς ἐπαφὴν τόν Παπαζήσην μετὰ τοῦ Σταράκη πρός τόν σκοπόν ὅπως μεταφέρουν μέ τό κότερο τοῦ Παπαζήση ἐκρηκτικὰς ὕλας ἀπό τήν Ἰταλίαν.

Ὅλαι αὐταί αἱ πράξεις, κύριοι στρατοδίκαι, ἀποτελοῦν ψευδῆ κατασκευάσματα τῶν προανακριτικῶν ἀρχῶν τῆς Ἀσφαλείας Προαστείων.

Τόσον τάς πράξεις τάς ὁποίας παρεδέχθην προηγουμένως ἐνώπιόν σας, ὅσον καί τά ψευδῆ κατασκευάσματα, τά ὁποῖα σᾶς ἀνέφερα, ἐξηναγκάσθην νά ὁμολογήσω κατόπιν ἀσκήσεως ὑπό τῶν ὀργάνων τῆς Ἀσφαλείας Προαστείων ἀπανθρώπου ψυχολογικῆς βίας καί σωματικῶν βασανιστηρίων, ὡς λεπτομερῶς ἐξέθεσα διά τῆς κατατεθείσης ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου δηλώσεώς μου.

Ταῦτα, κύριοι στρατοδίκαι, ὅσον ἀφοροῦν τάς πράξεις τοῦ κατηγορητηρίου. Ἔρχομαι τώρα νά ἀπαντήσω εἰς τό δεύτερον ἐρώτημα, τό ὁποῖον ἔθεσα εἰς τήν ἀρχήν τῆς ἀπολογίας μου, ἥτοι ποῖα εἶναι τά κίνητρα καί ἐλατήρια τά ὁποῖα μέ ὤθησαν εἰς τάς πράξεις τάς ὁποίας παραδέχομαι ὅτι πράγματι διέπραξα. Τό ἐρώτημα αὐτό σχετίζεται εὐθέως μέ μίαν ἄλλην γενικήν κατηγορίαν, τήν ὁποίαν μου ἀπαγγέλλει τό κατηγορητήριον. Ὅτι δηλαδή συμμετεῖχα εἰς τήν ὀργάνωσιν Δημοκρατικῆς Ἀμυνα, ἡ ὁποία, κατά τό κατηγορητήριον, ἔχει ὡς ἐκδηλον σκοπόν τήν διά βιαίων μέσων ἀνατροπὴν τοῦ πολιτεύματος καί τοῦ κρατοῦντος κοινωνικοῦ συστήματος. Τό ὅτι συμμετεῖχα ὡς ἀπλοῦν μέλος εἰς τήν ἀντιστασιακὴν ὀργάνωσιν Δημοκρατικῆς Ἀμυνα τό παραδέχομαι ἀνεπιφυλάκτως. Ἡ κατηγορία ὅμως ὅτι ἡ Δημοκρατικῆς Ἀμυνα ἔχει ὡς σκοπόν τήν ἀνατροπὴν τοῦ πολιτεύματος καί τοῦ κρατοῦντος κοινωνικοῦ συστήματος εἶναι, ἀντικειμενικῶς κρινομένη, ἀνυπόστατος καί ἀναληθής. Τό πολίτευμα ἀνατρέπεται ἐφ' ὅσον ὑφίσταται καί λειτουργεῖ. Τό πολίτευμα ὅμως τῆς βασιλευομένης κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας, εἰς τό ὁποῖον ἀποκλειστικῶς ἀναφέρεται ὁ Α.Ν. 509 καί τό ὁποῖον πολίτευμα τό κατηγορητήριον διατείνεται ὅτι θά ἀνέτρεπεν ἡ Δημοκρατικῆς Ἀμυνα, δέν ὑφίσταται οὐσιαστικῶς ἀλλ' οὔτε

καί λειτουργεῖ διότι ἔχει ἤδη ἀνατραπῆ διά βιαίων μέσων ὑπό μιᾶς ὀλιγομελοῦς ομάδος ἀξιωματικῶν, οἱ ὅποιοι νέμονται σήμερον τήν ἐξουσίαν. Ἐπομένως εἶναι τοῦλάχιστον παραλογισμός νά κατηγορεῖται τις δι' ἐνεργείας πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας ἀπὸ ἐκείνους οἱ ὅποιοι τό ἔχουν ἤδη ἀνατρέψει.

Κύριοι στρατοδῖκαι, οἱ λόγοι οἱ ὅποιοι ὠδήγησαν εἰς τήν σύστασιν τῆς ἀντιστασιακῆς ὀργανώσεως Δημοκρατικῆ ἼΑμυνα, οἱ λόγοι οἱ ὅποιοι μοῦ ἐπέβαλον νά προβῶ εἰς ὅλας τὰς πράξεις τὰς ὁποίας παρεδέχθην προηγουμένως δέν ἦσαν ἡ ἀνατροπὴ τοῦ πολιτεύματος καί τοῦ κρατοῦντος κοινωνικοῦ συστήματος. Οἱ λόγοι ἦσαν οἱ ἑξῆς:

ΠΡΩΤΟΝ: Ἡ διά βιαίων μέσων κατάλυσιν τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος τῆς χώρας ὑπό μιᾶς ὀλιγομελοῦς ομάδος ἀξιωματικῶν. Τοῦτο ὑπῆρξε καί ἡ γενεσιουργός αἰτία συστάσεως τῆς Δημοκρατικῆς ἼΑμύνης. Κύριοι στρατοδῖκαι, πρὶν ἢ ἀποφασίσετε περὶ τοῦ κατὰ πόσον ἡ Δημοκρατικῆ ἼΑμυνα ἔχει ὡς ἔκδηλον σκοπὸν τήν διά βιαίων μέσων κατάλυσιν τοῦ πολιτεύματος καί τοῦ κρατοῦντος κοινωνικοῦ συστήματος θά πρέπει νά ἐρευνήσετε τό ἑξῆς: διατί ἡ Δημοκρατικῆ ἼΑμυνα δέν συνεστήθη πρό τῆς 21ης ἸΑπριλίου; Τότε, πού ὑπῆρχε πλήρης ἐλευθερία ἐκφράσεως καί δέν ὑφίστατο ἀνάγκη νά κρύπτονται πολύγραφοι σέ σπίτια καί νά διανέμονται μυστικῶς προκηρύξεις. Τότε, πού δέν ὑπῆρχε ἀστυνόμεισις τῶν πολιτῶν (πρᾶγμα πού θά διευκόλυνε τήν ἀνάπτυξιν δράσεως τῆς ὀργανώσεως). Τότε, τέλος, πού δέν ὑπῆρχε ἡ δαμόκλειος σπάθη τῶν ὑψηλῶν ποινῶν δι' ὅσους ἐξέφραζον ἀπόψεις ἀντιθέτους πρὸς τήν κυβέρνησιν. Κύριοι στρατοδῖκαι, εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐκ τῆς ἐρεύνης σας ταύτης θά καταλήξετε εἰς τό συμπέρασμα ὅτι γενεσιουργός αἰτία τῆς συστάσεως τῆς Δημοκρατικῆς ἼΑμύνης εἶναι πράγματι τό κίνημα τῆς 21ης ἸΑπριλίου. Διά νά δικαιολογηθῆ ἡ ἐνέργεια ταύτη, κύριοι στρατοδῖκαι, οἱ διενεργήσαντες τό κίνημα ἀξιωματικοί προέβαλον εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν τό ἐπιχείρημα ὅτι κατέλυσαν τοὺς δημοκρατικούς θεσμούς διά νά σώσουν τήν χώραν ἀπὸ ἐπικείμενον κομμουνιστικόν κίνδυνον. Διά νά θεμελιωθῆ μάλιστα τό ἐπιχείρημα τοῦτο ἐξηγγέλη ὅτι θά ἐκτεθοῦν εἰς τόν ἑλληνικόν λαόν ἑβδομῆντα φορτηγά αὐτοκίνητα πλήρη ὀπλων ὡς πειστήριον τῆς ἐπικειμένης κομμουνιστικῆς συνωμοσίας. Ἀλλά εἰς μάτην ὁ ἑλληνικός λαός περιμένει τρία χρόνια τώρα νά ἴδῃ τὰ ἑβδομῆντα αὐτά αὐτοκίνητα. Τό ἐπιχείρημα περὶ ἐπικειμένου κομμουνιστικοῦ κινδύνου, κύριοι στρατοδῖκαι, ἔχει σήμερον καταρρεύσει πλήρως. Διότι, πρῶτον, ὑπεύθυνοι πολιτικοί ἡγέται τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ὡς ὁ Κωνσταντῖνος Καραμανλῆς, ὁ ἀείμνηστος Γεώργιος

Παπανδρέου και ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος διέψευσαν κατηγορηματικώς τας εξαγγελίας περί κομμουνιστικού κινδύνου. Δεύτερον, εμπράκτως κατεδίκασεν τό κίνημα ο 'Ανώτατος 'Αρχων, ο οποίος μάλιστα έφθασε μέχρι του σημείου να επαναστατήσει κατά τής δικτατορικής κυβερνήσεως. Τρίτον, έγκυροι ξένοι έφημερίδες, ως ή Ουάσιγκτον Πόστ, ο Γκάρντιαν, τό Σπήγκελ και άλλοι, αλλ' επίσης και σημαίνοντες δημοσιογράφοι ως ο Λέσλι Φάινερ, ή κ. Έλένη Βλάχου και άλλοι απέδειξαν μέ αδιάσειστα στοιχεία ότι τά περί κομμουνιστικού κινδύνου ήσαν κατασκευάσματα τών αξιωματικών διά νά δικαιολογηθή τό κίνημα. Τέλος, ή όλομέλεια του Συμβουλίου τής Ευρώπης κατόπιν εξαμήνου έπισταμένης έρεύνης κατέληξε εις τό συμπέρασμα ότι εις τήν χώραν δέν ύφίστατο κίνδυνος δυνάμενος νά δικαιολογήση έκτροπήν εκ του πολιτεύματος.

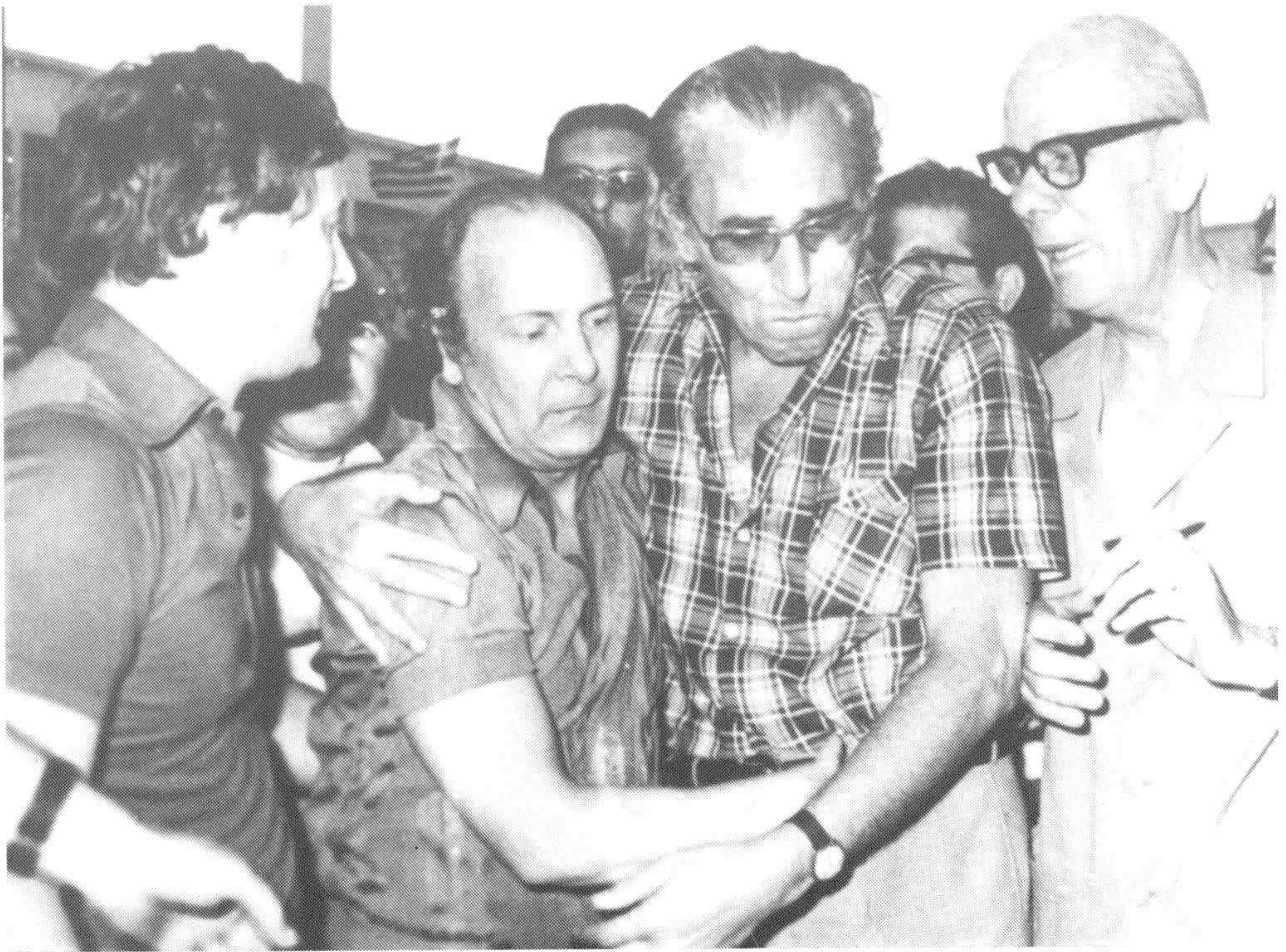
'Αλλά έρωτᾶται, κύριοι στρατοδίκαι, τί πράγματι συνέβαινε εις τήν χώραν πρό τής 21ης 'Απριλίου; Κατά τά έτη 1947-49 ή τότε δημοκρατική κυβέρνησις ήγωνίσθη σκληρώς πρός καταστολήν τής ενόπλου κομμουνιστικής άνταρσίας. Καί δέν έχρειάσθη τότε ούτε νά κλείση ή Βουλή αλλ' ούτε νά καταλυθούν τά βασικά ανθρώπινα δικαιώματα. 'Από τό 1950 μέχρι τό 1967 όλαι αί δημοκρατικάί κυβερνήσεις ανεξαρτήτως κομματικού προσανατολισμού κατέβαλον προσπαθείας πρός πραγματοποίησιν τής οικονομικής και κοινωνικής ύποδομής εις τήν χώραν. Τοῦτο πράγματι επέτεύχθη ώστε νά δικαιολογή τούς επαίνους τών ξένων παρατηρητῶν. Τέλος, από του έτους 1960 ο έλληνικός λαός ήρχισε νά συνειδητοποιή ώρισμένους κοινωνικούς στόχους και ώρισμένα βασικά αίτήματα: 'Η ταχεία οικονομική ανάπτυξις κατέστη πλέον συνειδητή επιδίωξις του έλληνικού λαού. 'Ο λαός συνειδητοποίησε ακόμη τήν ανάγκην ριζικής αναδιαρθρώσεως τής παιδείας πρός τήν κατεύθυνσιν τήν όποιαν επιβάλλει ή σύγχρονος τεχνική πρόοδος. Καί τέλος, συνειδητοποίησε ο έλληνικός λαός ότι αποτελεί ιστορική ανάγκη ή οικονομική αλλά και πολιτική σύνδεσις τής χώρας μέ τον πολιτισμένον χώρο τής Ευρώπης. Παρά τήν πολιτικήν κρίσιν του 1965-1966, ή όποία αποτελεί άπλως έπεισόδιον εις τήν δημοκρατικήν ζωήν τής χώρας, ο έλληνικός λαός, κύριοι στρατοδίκαι, προσέβλεπε εις τας εκλογάς του Μαΐου 1967 ως τήν μόνην όδόν εκφράσεως και πραγματοποίησε όλων αυτών τών στόχων. Δυστυχώς, τό κίνημα τής 21ης 'Απριλίου ματαίωσε τήν προσπάθειαν πρός επίτευξιν τών πόθων και επιδιώξεων του έλληνικού λαού.

Ο ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΛΟΓΟΣ, κύριοι στρατοδίκαι, ο όποιος ώδήγησεν εις τήν σύστασιν τής Δημοκρατικής 'Αμύνης και μέ ώθησεν εις τήν απόφασιν συμ-

μετοχής μου εις αυτήν είναι τό δικαίωμα άμύνης και άντιστάσεως κατά τής έπιβληθείσης δικτατορίας εις τήν χώραν υπό τών όλίγων άξιωματικών οί όποιοι διενήργησαν τό κίνημα. Πράγματι, οί άξιωματικοί αυτοί προέβησαν εις σειράν πράξεων προς έπιβολήν δικτατορίας εις τήν χώραν. Συγκεκριμένως, πρώτον, επέβαλον στρατιωτικόν νόμον τόν όποιον διατηρούν μέχρι σήμερα, ήτοι επί μίαν τριετίαν. Άπό ό,τι γνωρίζω, δέν ύφίσταται ιστορικόν παράδειγμα χώρας του έλευθέρου κόσμου εύρισκομένου εις κατάστασιν ειρήνης, ή όποία νά έπιβάλλη και νά διατηρη ή επί τόσο μακρόν διάστημα τόν στρατιωτικόν νόμον. Η εξήγησις διά τήν προκειμένην περίπτωσιν είναι άπλή: Η κυβέρνησις φοβεΐται τόν λαόν και ό στρατιωτικός νόμος είναι αναγκαΐος διά τήν διατήρησίν της εις τήν έξουσίαν. Δεύτερον, οί άξιωματικοί κατήργησαν τό Σύνταγμα του 1952 και τρίτον, δι' ενός δημοψηφίσματος κατά τό 1968 ό έλληνικός λαός εξηναγκάσθη νά άπαλλοτριώση τά βασικά άνθρώπινα δικαιώματά του. Μόνον ένα παρόμοιον ιστορικόν προηγούμενον ύπάρχει. Τό δημοψήφισμα τής 12ης Νοεμβρίου 1933 εις τήν Γερμανίαν. Και κατά περίεργον ιστορικήν σύμπτωσιν και τά δύο αυτά δημοψηφίσματα συνεκέντρωσαν τό 92% τών ψήφων. Άλλά τά βασικά άνθρώπινα δικαιώματα, κύριοι στρατοδίκαι, είναι αναπαλλοτριώτα. Πάσα δέ πράξις ή όποία ύποχρεώνει τόν λαόν νά άπολλοτριώση ό ίδιος τά δικαιώματά του άποτελεΐ παράβασιν και αυτοϋ άκόμη του φυσικού δικαίου. Κύριοι στρατοδίκαι, εις τήν χώραν μας σήμερα δέν εφαρμόζεται κανένα σύνταγμα. Οϋτε και εκείνο τό όποιον έλαβε τήν δικτατορικήν πλειοψηφίαν του 92%. Η Έλλάς άποτελεΐ σήμερα πολιτειακώς άσύντακτον χώραν.

Εις μίαν χώραν μέ τοιαύτην διακυβέρνησιν, όλαι αι άποφάσεις επί τών μεγάλων έθνικών θεμάτων, τά όποια καθορίζουν τήν μοΐραν και τά πεπρωμένα του λαού, λαμβάνονται υπό μιās όλιγομελοϋς ομάδος προσώπων έρήμην του λαού. Άπό τήν ιστορικήν όπως έμπειρίαν γνωρίζομεν ότι εις πάσαν δικτατορίαν ουδεμία έγγύησις ύπάρχει ότι αι άποφάσεις τας όποιās λαμβάνει ή κυβέρνησις εκφράζουν τούς στόχους και τας επιδιώξεις του κοινωνικού συνόλου ή τουλάχιστον τής πλειοψηφίας. Και τουτο διότι δέν εφαρμόζεται ή δημοκρατική διαδικασία επιλογής. Συνήθως εις τας δικτατορίας αι άποφάσεις επί τών θεμάτων κοινωνικής επιλογής είτε εκφράζουν τας προσωπικās επιθυμίας του δικτάτορος ή εξυπηρετοϋν τά συμφέροντα τών παραγόντων οί όποιοι μέ τήν δύναμίν των διατηροϋν τόν δικτάτορα εις τήν έξουσίαν. Εις τήν χώραν μας σήμερα ύπάρχουν σοβαραί ένδείξεις ότι κατά τήν λήψιν τών άποφάσεων επί βασικών έθνικών θεμάτων προεξάρχει

τό στοιχείον τῆς διατηρήσεως τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐξουσίαν. Θά ἀναφέρω ἐδῶ τρεῖς βασικὰς περιπτώσεις ἐκ τῶν ὁποίων θεμελιούται ἡ ἄποψις αὕτη. Πρῶτον, τὰς ἀποφάσεις τῆς κυβερνήσεως ὡς πρὸς τὸν διεθνή προσανατολισμὸν τῆς χώρας. Δεύτερον, τὰς ἀποφάσεις διὰ τὴν παιδείαν καὶ τρίτον, τὰς ἀποφάσεις διὰ τὸ πρόβλημα τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως. Καί ἔρχομαι εἰς τὸ πρῶτον: Ὁ ἐλληνικὸς λαός, κύριοι στρατοδῖκαι, ἔχει ἀπὸ αἰῶνας τώρα συνδέσει τὴν μοῖραν του μὲ τὴν Εὐρώπην. Θέλει νὰ ἀνήκη εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ ἐλπίζει ὅτι εἰς τὸν πολιτισμένον τοῦτον χῶρον θά δυνηθῇ νὰ πραγματοποιήσῃ ἀνώτερα ἐπίπεδα εὐημερίας καὶ πολιτισμοῦ. Ἀλλὰ ἡ σημερινὴ κυβέρνησις φαίνεται ὅτι δέν θέλει ἡ Ἑλλάς νὰ ἀνήκη εἰς τὴν Εὐρώπην. Καὶ τοῦτο διότι κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν ἐξουσίαν. Ἡ δημοκρατικὴ Εὐρώπη δέν ἀνέχεται σήμερα δικτατορίας εἰς τὸν χῶρον τῆς. Οὕτω, μόνον, δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ ἀπόφασις τὴν ὁποίαν ἔλαβε ἡ σημερινὴ κυβέρνησις περὶ ἀποχωρήσεως τῆς Ἑλλάδος ἐκ τοῦ Συμβουλίου τῆς Εὐρώπης, ὡς καὶ αἱ προσπάθειαι περὶ ἐμπορικῶν ἀνοίγματος πρὸς τὴν ὀλοκληρωτικὴν Ἀνατολήν καὶ τὴν ὑπανάπτυκτον Ἀφρικὴν. Ἀλλὰ καὶ αἱ τελευταῖαι αὐταὶ προσπάθειαι δέν φαίνεται νὰ τελεσφοροῦν. Οὕτω, σήμερον ἡ Ἑλλάς εὐρίσκειται σχεδόν εἰς διεθνή ἀπομόνωσιν, ἡ ὁποία προμηνύει μεγάλα δεινὰ διὰ τὴν παροῦσαν καὶ τὰς ἐπερχομένας γενεάς. Ἐρχομαι κατὰ δεύτερον, κύριοι στρατοδῖκαι, εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς κυβερνήσεως διὰ τὴν παιδείαν. Ὁ ἐλληνικὸς λαός ἔχει συνειδητοποιήσει τὴν ἀνάγκην ριζικῆς ἀναδιαρθρώσεως τῆς παιδείας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν πού ἐπιβάλλει ἡ σύγχρονος τεχνικὴ πρόοδος. Ὄταν εἰς μίαν χώραν παραβιάζονται τὰ βασικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι ἐπόμενον νὰ προκληθῇ ἄμεσος ἀντίδρασις ἀπὸ τὴν διανόησιν τῆς χώρας αὐτῆς. Εἰς τὴν χώραν μας πράγματι ἡ ἐλληνικὴ διανόησις ἀντέδρασε εἰς τὴν κατάλυσιν τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν καὶ ἦτο εὐλογον ἡ σημερινὴ κυβέρνησις νὰ καταβάλλῃ προσπάθειαν ὅπως θέσῃ ὑπὸ τὸν ἔλεγχόν τῆς τὴν ἐλληνικὴν διανόησιν καὶ μάλιστα ἐκεῖ ὅπου γεννᾶται καὶ ἀναπτύσσεται, εἰς τὰ πανεπιστήμια. Μὲ τὴν ἀπόλυσιν καθηγητῶν ἐμφορουμένων ἀπὸ δημοκρατικὰ ἰδεώδη, μὲ τὴν δυνατότητα τοῦ ὑπουργοῦ Παιδείας νὰ διορίζῃ καθηγητὰς ἄνευ προηγουμένης ἐκλογῆς, μὲ τὴν τοποθέτησιν κυβερνητικῶν ἐπιτρόπων εἰς τὰς ἀνωτάτας σχολὰς καὶ, τέλος, μὲ τὰ διωρισμένα συμβούλια τῶν φοιτητικῶν συλλόγων ἡ σημερινὴ κυβέρνησις τείνει νὰ μετατρέψῃ τὰ πανεπιστήμια ἀπὸ κέντρα πνευματικοῦ προβληματισμοῦ εἰς τόπους μεταδόσεως ἐλεγχόμενων γνώσεων. Ἐρχομαι, τέλος, εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τοῦ προβλήματος τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας. Εἰς χώρας

1. Ανάμεσα σε συγγενείς και φίλους κατά την έξοδό του από τις φυλακές Κορυδαλλού.

2. Ο Σάκης Καράγιωργας σφίγγει στην αγκαλιά του το γιο του Πάνο, κατά την ημέρα της αποφυλάκισής του στις 23-8-1973.

3. Την ίδια μέρα στο σπίτι του.

4, 5. Με τα παιδιά του.

6. Με τον Αλέκο Παναγούλη, τον Αύγουστο του '73.

7. Με την Αμαλία Φλέμινγκ, το Σεπτέμβριο του 1974, κατά την άφιξή της.

8. Στην ιδρυτική διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ, στις 3-9-1974.

9. Με τον Ανδρέα Παπανδρέου στη συγκέντρωση του ΠΑΣΟΚ στη Θεσσαλονίκη, στις 4-11-1974.

10, 11, 12.
*Κατά την πρωτανεία του
στην Πάντειο.
Στις 11, 12
με τον Κ. Δεσποτόπουλο.*

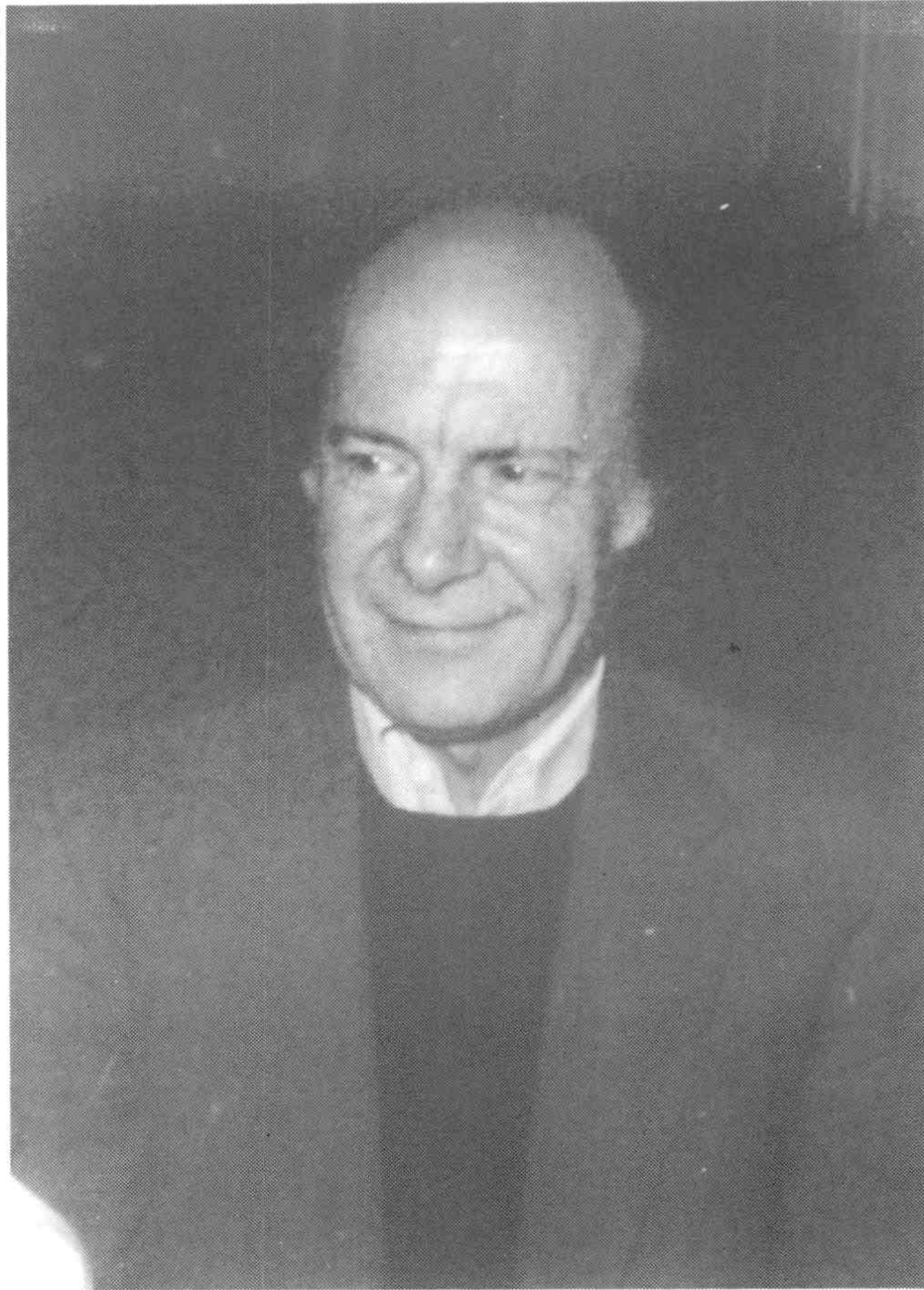
13. Στην Κατούνα της Εύβοιας, το 1980.

14. Στο σπίτι του, το Πάσχα του 1982.

15. Ομιλητής σε συνέδριο για το σοσιαλισμό.

16. Η τελευταία φωτογραφία του, το Μάιο του 1985.

είς τὰς ὁποίας λειτουργεῖ ὁ μηχανισμὸς τῆς ἀγορᾶς, ταχεῖα οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις εἶναι ἂν ὄχι ἀνέφικτος πάντως ἐξαιρετικῶς δύσκολος, ὅταν εἰς τὴν χώραν ἔχει ἐπιβληθῆ δικτατορία. Ὁ λόγος εἶναι ἀπλοῦς. Ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις ἀπαιτεῖ θυσίας τοῦ λαοῦ κατὰ τὸ παρὸν πρὸς ἐξασφάλισιν ἀνωτέρου ἐπιπέδου εὐημερίας εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλὰ ἐάν δέν λειτουργῇ ἡ δημοκρατικὴ διαδικασία λήψεως τῶν ἀποφάσεων καὶ ὁ λαὸς δέν συμμετέχῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν περὶ τοῦ πόσῃ θυσίαν θὰ φέρῃ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ περὶ τοῦ πῶς θὰ διανεμηθοῦν οἱ καρποὶ τῆς ἀναπτύξεως, δέν εἶναι διατεθειμένος νὰ συμμετάσχῃ ἐνεργῶς εἰς τὴν ἀναπτυξιακὴν προσπάθειαν. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ χώρα θὰ παραμένῃ οἰκονομικῶς στάσιμος. Τοῦτο ἀκριβῶς συμβαίνει εἰς τὴν Πορτογαλίαν, ἡ ὁποία ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη παραμένει εἰς κατάστασιν οἰκονομικῆς στασιμότητος. Τοῦτο συνέβη ἐπίσης εἰς τὴν χώραν μας ἀμέσως μετὰ τὸ κίνημα τῆς 21ης Ἀπριλίου. Ὁ μέσος ἐτήσιος ρυθμὸς ἀναπτύξεως κατὰ τὴν πρό τοῦ 1967 δεκαετίαν ἦτο μεταξύ τῶν μεγαλυτέρων τοῦ κόσμου καὶ προσῆγγιζεν τὸ 7%. Το 1967 καὶ 1968 ὁ ἐτήσιος ρυθμὸς ἀναπτύξεως ἐμειώθη εἰς 4% περίπου. Ἡ κυβέρνησις διαπιστώσασα ὅτι δέν ἠδύνατο νὰ ἐπιτύχῃ ταχεῖαν ἀνάπτυξιν μέ τὰ παραδεδομένα ἐπιστημονικῶς μέσα οἰκονομικῆς πολιτικῆς κατέφυγεν εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῆς ἀνορθόδοξου μεθόδου τοῦ ἀλογίστου πληθωρισμοῦ, ὁ ὁποῖος ὀδηγεῖ ταχέως τὴν χώραν εἰς οἰκονομικὸν ἀδιέξοδον. Ὁ πληθωρισμὸς οὗτος ἐξεδηλώθη κατ' ἐξοχὴν εἰς σοβαρὰ ἀνοίγματα τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν. Διὰ νὰ καλύψῃ δέ ἡ κυβέρνησις τὰ ἀνοίγματα αὐτὰ ἐφήρμοσεν καὶ πάλιν δύο ἀνορθόδοξα μέσα οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Πρῶτον, ἐχρησιμοποίησεν τὸ ἀνεπίσημον συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα τῆς χώρας καὶ ὡς οἰκονομολόγος, κύριοι στρατοδῖκαι, γνωρίζω ὅτι κατὰ τὴν τριετίαν 1967-1969 ἡ κυβέρνησις διέθεσεν ὀλόκληρον σχεδὸν τὸ ἀνεπίσημον συναλλαγματικὸν ἀπόθεμα ἐξ 120 ἑκατομμυρίων δολαρίων περίπου πρὸς κάλυψιν τῶν σοβαρῶν ἐλλειμμάτων τοῦ ἰσοζυγίου πληρωμῶν, καὶ δεύτερον, προσέφυγε εἰς τὴν σύναψιν βραχυπροθέσμων δανείων μέ λίαν ἐπαχθεῖς ὅρους, ὡς πληροφορούμεθα ἀπὸ ξένας ἐφημερίδας, δεδομένου ὅτι ἡ κυβέρνησις δέν ἀνακοινώνει τοὺς ὅρους δανεισμοῦ. Οὕτω, ἐντὸς τῶν πρώτων δύο ἐτῶν ἀπὸ τοῦ κινήματος τὸ ἐξωτερικὸν δημόσιον χρέος ηὔξήθη κατὰ 65% περίπου. Ἡ κυβέρνησις διὰ νὰ ἐπιτύχῃ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξιν ὑπερχρεώνει τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰς τοὺς ξένους. Εἰς τὴν οὐσίαν οἱ Ἕλληνες τῆς σήμερον τρώγουν τὸ ψωμί τῆς αὔριον.

ΤΡΙΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ὁ ὁποῖος ὠδήγησεν εἰς τὴν σύστασιν τῆς Δημοκρατικῆς Ἀμύνης καὶ ἐπέβαλεν τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν μου εἰς αὐτὴν εἶναι τὸ

δικαίωμα αντίστασως κατά τῶν μεθόδων τὰς ὁποίας χρησιμοποιεῖ ἡ κυβέρνησις πρὸς διατήρησιν αὐτῆς εἰς τὴν ἐξουσίαν. Αἱ μέθοδοι αὗται, κύριοι στρατοδίκαι, εἶναι γνωσταί εἰς τὸν ἑλληνικὸν λαόν, διότι τὰς ὑφίσταται καθημερινῶς. Ἔχουν ἐξ ἄλλου διαπιστωθῆ αἱ μέθοδοι αὗται καὶ ἀπὸ ἀμερολήπτους διεθνεῖς ὀργανισμούς ὡς εἶναι ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Ἀνθρωπίνων Δικαιωμάτων καὶ τὸ Συμβούλιον τῆς Εὐρώπης. Κύριοι στρατοδίκαι, πρὸ ἡμερῶν ἔτυχε νὰ διαβάσω τὸ βιβλίον τοῦ περιφήμου ἄγγλου συγγραφέως Ὁργουελ ὑπὸ τὸν τίτλον 1984. Τὸ βιβλίον τοῦτο περιγράφει μίαν χώραν εἰς τὴν ὁποίαν ἔχει ἐπιβληθῆ δικτατορία. Ἀναλύει δὲ τὰς «ἐπιστημονικάς» μεθόδους αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται εἰς τὴν φανταστικὴν αὐτὴν χώραν διὰ νὰ κρατεῖται ἡ δικτατορικὴ κυβέρνησις εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ὡς πλέον χαρακτηριστικὰς μεθόδους ἀναφέρει τὴν λογοκρισίαν, τὸν ἔλεγχον τῆς διανοήσεως, τὴν ἀστυνόμευσιν τῶν πολιτῶν, τὰ βασανιστήρια ὡς ἀνακριτικὴν μέθοδον κλπ. Ἐάν ἐδιάβαζα τὸ βιβλίον τοῦτο πρὸ τοῦ 1967 θὰ ἐτρόμαζα. Διαβάζοντάς το σήμερα δὲν μοῦ προκάλεσε μεγάλην ἐντύπωσιν.

Κύριοι στρατοδίκαι, κατά τὴν διαδικασίαν αὐτῆς τῆς δίκης παρέστητε μάρτυρες μιᾶς μεθόδου τὴν ὁποίαν χρησιμοποιοῦν τὰ σώματα Ἀσφαλείας πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῶν ἀντιπάλων τῆς κυβερνήσεως. Εἶναι ἡ χάλκευσις ἀνηθίκων πράξεων πρὸς σπύλωσιν τῶν διωκομένων ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν. Τὴν μέθοδον ταύτην ὑπέστην προσωπικῶς. Ἀλλά, ἀπὸ ὅ,τι πληροφοροῦμαι, οὐδεὶς Ἕλλην οὔτε ξένος ἐπίστευσεν εἰς τὸ μυθιστόρημα τὸ ὁποῖον κατεσκεύασεν ὁ ἀνακριτὴς μου καὶ βασανιστὴς μου μοίραρχος Μορογιάννης. Εὐτυχῶς διὰ τὴν σημερινὴν ἀνθρωπότητα, τοιαῦται μέθοδοι ἔχουν πλέον ξεπεραστῆ. Μόνον ἐπὶ τῆς δικτατορίας τοῦ Χίτλερ εἶχαν κάποια ἀποτελεσματικότητα.

Κύριοι στρατοδίκαι, μέχρι τώρα σὰς ἐξέθεσα τοὺς λόγους διὰ τοὺς ὁποίους συμμετέχω εἰς τὴν Δημοκρατικὴν Ἄμυναν. Εἶχα χρέος μου νὰ ἀγωνισθῶ εἰς τὰ πλαίσια τῆς ὀργανώσεως αὐτῆς πρὸς ἀποκατάστασιν τῶν δημοκρατικῶν ἐλευθεριῶν εἰς τὴν χώραν. Εἶχα χρέος, πρῶτον, ὡς ἄνθρωπος ἀπέναντι τῆς ἱστορίας. Ἀπέναντι δηλαδὴ ὄλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἠγωνίσθησαν μέ τὸν λόγον ἢ μέ τὰ ὄπλα, ἐκείνων πού ἔχυσαν ποταμούς αἵματος διὰ νὰ κληροδοτήσουν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν. Δεύτερον, εἶχα χρέος ὡς καθηγητὴς ἀπέναντι εἰς τοὺς φοιτητάς μου. Εἰς τοὺς νέους αὐτοὺς δὲν μετέδίδα μόνον ξηρὰς ἐπιστημονικάς γνώσεις. Τοὺς εἶχα γαλουχήσει μέ τὴν ιδέαν ὅτι ὀρθαί ἀποφάσεις ἐπὶ τῶν μεγάλων προβλημάτων τῆς χώρας λαμβάνονται μόνον μέ τὴν δημοκρατικὴν διαδικασίαν ἐπιλογῆς. Θὰ ἦμουν ἀσυνεπὴς καὶ θὰ ἐθεωρεῖτο δι' ἐμέ

φυγομαχία εάν διά του αγώνος μου δέν έδικαίωνα τάς ιδέας μου περί έλευθερίας και δημοκρατίας άπέναντι τών φοιτητών μου. Τέλος, κύριοι στρατοδίκαι, είχα ένα προσωπικόν χρέος άπέναντι του έλληνικού λαού και τής πατρίδος. Αύτός ό λαός έκανε πολλές θυσίας και δαπάνας χάριν έμου. Μέ έσπούδασεν εις τά έλληνικά πανεπιστήμια, μέ έστειλεν μέ ύποτροφίαν δι' άνωτέρας σπουδάς εις τό έξωτερικόν, μέ έκανεν καθηγητήν άνωτάτης σχολής και άνώτατον κρατικόν λειτουργόν. Δι' όλας αύτάς τάς θυσίας τί ζητεϊ ως άντάλλαγμα από έμέ ό έλληνικός λαός και ή πατρίς; Τί ζητεϊ από όλους τούς πνευματικούς ανθρώπους; Δύο μόνον πράγματα. Νά προσφέρουν τάς έπιστημονικάς των ύπηρεσίας και νά εϊναι οι θεματοφύλακες τών ήθικών και πνευματικών άξιών του έλληνικού λαού. Είχα ύποχρέωσιν, έπομένως, κύριοι στρατοδίκαι, νά έξοφλήσω αυτό τό μεγάλο χρέος μου, ακόμη και εάν παρίστατο ανάγκη νά δώσω και τήν ζωήν μου.

